

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntöne 27.3.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Lupa- ja valvontaviraston lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 182/2025 vp). Esityksessä ehdotetaan muun muassa poliisilain ja eräiden muiden lakien tiedonsaanti- ja tietojen luovutussäännösten muuttamista siten, että ne mahdollistaisivat nykyistä paremmin poliisin tietojenvaihdon ja tietojen luovutuksen muiden viranomaisten sekä yksityisten tahojen kanssa esimerkiksi rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Lupa- ja valvontaviraston toiminnan kannalta keskeistä poliisilain 4 luvun 2 §:ää (Tietojen saanti viranomaiselta) ei olla esityksessä muuttamassa, vaikka sen soveltamisessa on pykälän yleisluonteisuuden vuoksi ollut epäselvyyttä myös hallintotuomioistuimissa (ks. 2.2.2 Oikeuskäytäntö). Poliisilain 4 lukuun esitetään sen sijaan lisättäväksi uusi 5 § (Tietojen saanti sosiaali- ja terveydenhuollosta), joka oikeuttaisi poliisin tietyillä edellytyksillä saamaan henkilön henkilöllisyys- ja läsnäolotietoja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajilta salassapitovelvollisuuden estämättä. Poliisilain 7 luvun 2 §:ää (Tietojen luovuttaminen) esitetään myös muutettavaksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Lupa- ja valvontaviraston lausuntoa erityisesti siitä, miten Lupa- ja valvontavirasto valvoo esityksen mukaista sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen luovutusta.

Lupa- ja valvontaviraston lausunto

Lupa- ja valvontavirasto on siitä annetun lain (530/2025) mukaan valtakunnallinen ja monialainen valtion keskushallinnon viranomainen, joka turvaa perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista muun muassa sosiaali- ja terveys -toimialalla hoitamalla sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja rekisteröinti-, ohjaus- sekä valvontatehtäviä.

Lupa- ja valvontavirasto keskittyy lausunnossaan poliisin tiedonsaanti- ja tietojen luovutussäännösten muuttamisesta esitettyyn. Muutosesitys liittyy keskeisesti perustuslaissa säädettyihin perusoikeuksiin (kuten yksityiselämän ja henkilötietojen suoja sekä itseinkriminaatiosuoja), ja edellyttää siten perusoikeuksien rajoitusedellytysten huomioimista. Lupa- ja valvontavirasto viittaa asiaa valmisteltaessa hankittuun perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 14/2026 vp), jossa on esimerkiksi kiinnitetty huomiota sääntelyn täsmällisyyteen sekä pyydettävien tietojen tarpeellisuuteen ja välttämättömyyteen erityisesti arkaluonteisten tietojen ollessa kyseessä.

Vaikka Lupa- ja valvontavirasto muun muassa valvoo ja edistää tietojärjestelmien, kuten asiakas- ja potilastietojärjestelmien, vaatimustenmukaisuutta, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettuun lakiin (703/2023, asiakastietolaki)

perustuva tietojärjestelmien valvonta tai muukaan Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluva valvonta ei ulotu varsinaisesti asiakas- ja potilastietojärjestelmiin sisältyvien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen luovuttamisen valvontaan. Asiakastietolain 10 luvussa säädetään tietoturvallisuuden ja tietosuojan omavalvonnasta. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että palvelunantajan omavalvonta on ensisijaista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyssä.

Asiakkaalla ja potilaalla on oikeus saada asiakastietojensa käsittelyyn liittyvien oikeuksiensa selvittämistä tai toteuttamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalta tiedot siitä, kuka on käyttänyt tai kenelle on luovutettu häntä koskevia tietoja sekä mikä on ollut käytön tai luovutuksen peruste. Mikäli asiakas tai potilas katsoo, että hänen henkilötietojaan on käsitelty tietosuojasäännösten vastaisesti, hän voi tietosuojalain (1050/2018) perusteella tehdä asiasta ilmoituksen tietosuojavaltuutetulle. Vaikka Lupa- ja valvontavirasto ei valvo sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajien asiakastietojen luovutusmenettelyjä, virasto korostaa asiakkaiden ja potilaiden lakisääteisten oikeuksien varmistamiseksi sitä, että palvelunantajien tulisi ilmoittaa asiakkaille ja potilaille selkeästi, että heidän asiakastietojaan voidaan käyttää myös muihin kuin hoidollisiin/huollollisiin tarkoituksiin. Lupa- ja valvontavirasto pitää mahdollisena, että poliisilain 2 lukuun esitetty 5 § vaikuttaa ainakin välillisesti joidenkin henkilöiden halukkuuteen hakeutua sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piiriin. Lupa- ja valvontavirasto toteaa myös, että osa esitettyjen muutosten vaikutuksista kohdistuisi jo muutenkin heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleviin asiakkaisiin ja potilaisiin. Lisäksi muutoksilla on vaikutuksia hoito-/hoivasuhteen luottamuksellisuuteen.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo lisäksi, että poliisilain 7 luvun 2 §:ään (Tietojen antaminen) esitetyt muutokset ovat perusteltuja. Virasto toteaa kuitenkin, että myös viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan yhteisön tulisi lähtökohtaisesti pyytää ja saada poliisilta vain tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja.

Lisätietoja antaa tarvittaessa juristi Hanna Kärki, puh. 0295 255 759.

Osastopäällikkö

Satu Koskela

Juristi

Hanna Kärki

Tämä asiakirja LVV-U/58621/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/58621/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Kärki Hanna 07.04.2026 09:20

Ratkaisija Koskela Satu 07.04.2026 09:35